

Riksrevisjonens undersøkelse om utnyttelse av infrastruktur til forskning i norske områder i Arktis

BAKGRUNN OG MÅL FOR UNDERSØKELSEN

Siden 1990-tallet er det bygget ut betydelig forskningsinfrastruktur i form av forskningsstasjoner og laboratorier, satellitt-nedlastingsstasjoner, observatorier, måleinstrumenter osv. på Svalbard. Forskningsinfrastrukturen omfatter både infrastruktur som forutsetter at forskere er tilstede, men og instrumenter som laster ned data uavhengig av om forskere er tilstede eller ei. De norske investeringene etter 1990 er anslått til noe over 1 mrd. kroner. I tillegg opererer flere norske forskningsfartøyer i Arktiske farvann.

Det er et mål at Norge skal være en ledende polarforskningsnasjon, at forskningsinnsatsen skal styrkes og at utnyttelsen av infrastrukturen for forskning skal samordnes. Norsk forskningsvirksomhet og norske forskningsbaser på Svalbard skal også være virkemidler for å understøtte nasjonale interesser på Svalbard og for å nå ulike mål i Arktis.

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere om forskningsinfrastrukturen i Arktis blir utnyttet på en god måte og i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger, samt å kartlegge årsaker til eventuell mangelfull utnyttelse. Undersøkelsen omfatter perioden 2006–2013.

Funn og anbefalinger

Forskningsinfrastrukturen på Svalbard kan utnyttes bedre

Svalbards forskningsinfrastruktur brukes av norske og utenlandske forskere. Flere av forskningsinfrastrukturene på Svalbard utnyttes tilfredsstillende. Ved andre installasjoner er det ledig kapasitet, både i høysesongen og i vintermånedene.

Det mangler fortsatt systemer for å sørge for og kontrollere at data som innhentes gjøres tilgjengelige for andre. Det pågår et viktig arbeid med å utvikle krav til tilgjengelig-gjøring av forskningsdata. Dette er et viktig skritt i å bedre utnyttelsen av infrastrukturen.

Riksrevisjonen anbefaler at Kunnskapsdepartementet i samarbeid med sektordepartementene og Norges Forskningsråd, legger til rette for økt utnyttelse av forskningsinfrastrukturen på Svalbard.

Forskningsinfrastrukturen brukes i mindre grad av norske forskere nå enn tidligere

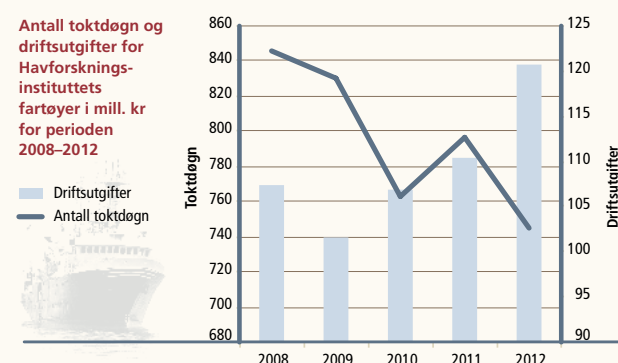
Den norske andelen av registrerte forskerdøgn i Ny-Ålesund er i perioden fra 2008 til 2013 redusert fra 38 til 32 prosent. I denne perioden er antallet norske forskerdøgn redusert med 700 forskerdøgn, noe som tilsvarer 14 prosent.

Det foreligger ikke en samlet oversikt over bruk og utnyttelse av forskningsinfrastruktur i Arktis eller informasjon om omfanget av finansiering av norsk polarforskning. Departementene gir i liten grad føringer om at forskningsinfrastruktur i Arktis skal brukes.

Manglende oversikt over bruk og utnyttelse av forskningsinfrastruktur svekker departementenes mulighet for å vurdere i hvilken grad deres forskningsprioriteringer støtter opp om de overordnede målene for norsk svalbardpolitikk. Kunnskap om hvordan forskningsinfrastrukturen brukes, bør ligge til grunn for en god politikk for investeringer, drift og vedlikehold av forskningsinfrastruktur.

Riksrevisjonen anbefaler at

Kunnskapsdepartementet i samarbeid med andre berørte departementer vurderer tiltak for økt norsk forskningsaktivitet i Ny-Ålesund.

Eldre forskningsfartøyer tilfredsstiller ikke dagens forskningsmessige behov

Fire av fem norske forskningsfartøyer som opererer i arktiske farvann, er over eller nær den funksjonelle levetiden som fagmiljøene anslår er på 30 år. Jo eldre fartøyene er, jo mer tid og ressurser må brukes til vedlikehold og oppgradering av båtene. Dette gjør at utnyttelsen av forskningsfartøyene målt i toktdøgn er redusert med opptil 17 prosent i perioden fra 2006–2013, samtidig som vedlikeholdskostnadene øker. Det foreligger ikke planer for utskifting av de eldre forskningsfartøyene utover det nye isgående fartøyet som nå er under bygging.

Riksrevisjonen anbefaler at

Kunnskapsdepartementet tar initiativ overfor Nærings- og fiskeridepartementet for å sikre at kapasiteten i forskningsfartøyflåten i fremtiden samsvarer med det fremtidige behovet til norsk havforskning og fiskeriforvaltning.

